

Kauno rajono visuomenės sveikatos biuras

Sveikata - geriausia dovana

KAUNO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

2024

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	4
1.1. Nuolatinių gyventojų skaičius.....	4
1.2. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė.....	6
1.3. Gimstamumo ir mirtingumo rodikliai.....	8
1.4. pagrindinės mirtingumo priežastys.....	9
2. BENDROJI DALIS	11
3. SPECIALIOJI DALIS.....	16
3.1. Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98).....	17
3.2. SERGAMUMAS II TIPO CUKRINIŲ DIABETU (E11) 10 000 GYVENTOJŲ	18
3.3. mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C95) 100 000 gyventojų	21
3.4. Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	23
3.5. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys,%	26
3.6. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.....	28
IŠVADOS.....	30
REKOMENDACIJOS.....	31

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti, interpretuoti visuomenės sveikatą atspindinčius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, kad savivaldybės teritorijoje valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) bei savarankiškosios visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos būtų įgyvendintos efektyviai.

Visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Ataskaitoje pateikiami ir aprašomi 2023 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Kauno rajono savivaldybėje. Duomenys apie 2023 metus analizuojami, būtent todėl, kad jie yra paskutiniai pilnai užfiksuoti ir oficialiai patvirtinti duomenys, reikalingi visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių skaičiavimui. Pagal Higienos instituto taikomą tvarką ir statistikos skelbimo kalendorių, naujausi duomenys surenkami ir apdorojami tik po jų paskelbimo atitinkamose institucijose. Šis procesas užtikrina duomenų kokybę ir patikimumą, leidžia pateikti kokybiškas išvalgas ir ataskaitas, kurios yra būtinos sprendimų priėmimui ir visuomenės sveikatos gerinimui.

Pateikti rodikliai (iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo) atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai, parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas, kurį sudaro rodikliai, geriausiai apibūdinantys LSP siekinius. Ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius:

- Sveikatos statistikos duomenų portalu stat.hi.lt;
- Valstybės duomenų agentūra;
- Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos (VLK).

Rengiant šią ataskaitą vadovautasi Higienos instituto parengtomis savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinėmis rekomendacijomis.

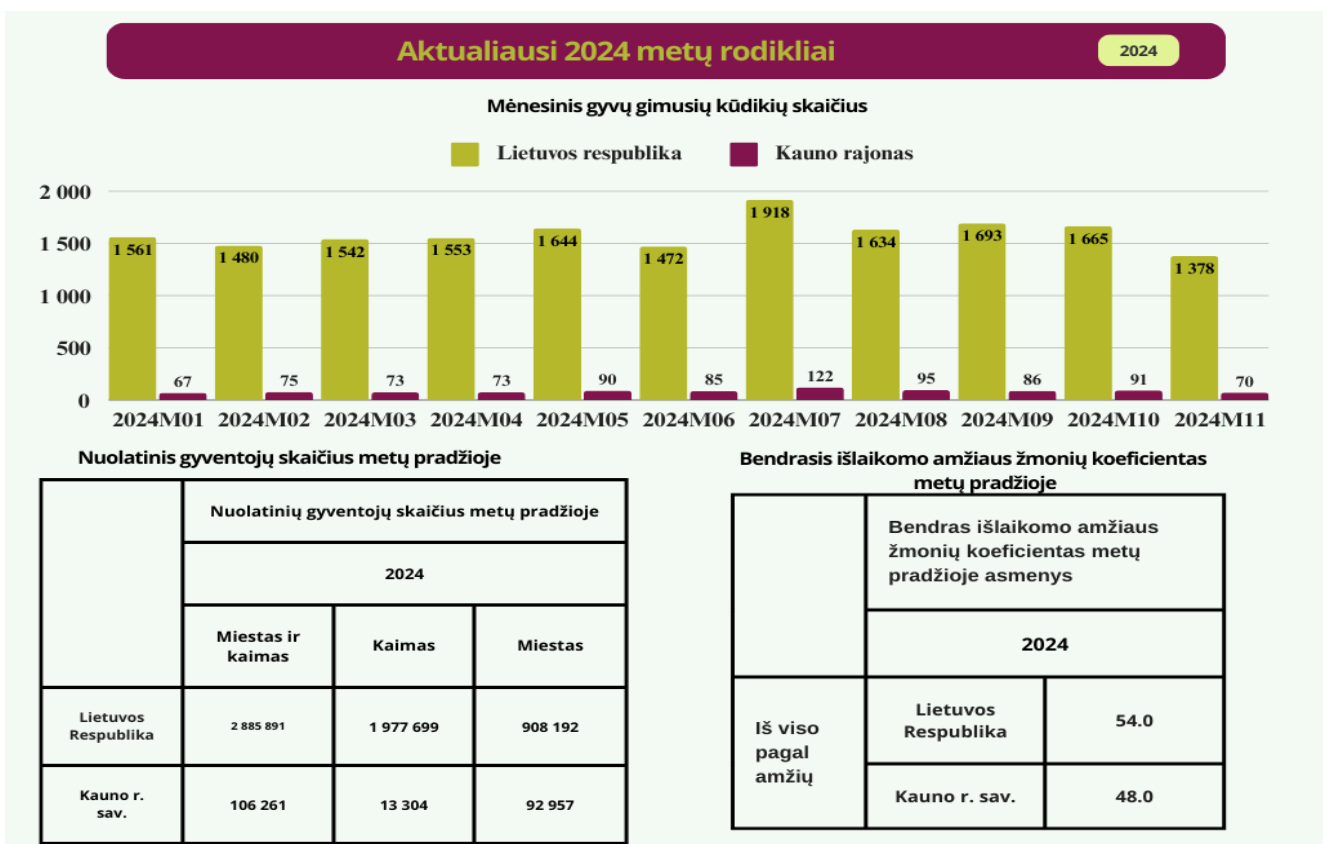
1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

1.1. NUOLATINIŲ GYVENTOJŲ SKAIČIUS

Nuolatinių gyventojų skaičius pateiktas vadovaujantis valstybinės duomenų bazės pateiktais duomenimis. Į valstybinės duomenų agentūros pateikiamą informaciją apie nuolatinių gyventojų skaičių, įtraukiami ne tik tie asmenys, kurių deklaruotos gyvenamosios vietos duomenys įrašyti Registrų centro Gyventojų registre, bet ir asmenys, kurie įrašyti ir kituose (mažiausiai trijuose) registruose, pvz.: „Sodra“, E. sveikata, „Sveidra“, Draudžiamųjų privalomuoju sveikatos draudimu registras, Mokinių registras, Studentų registras, VMI, Užimtumo tarnyba. Jeigu tų asmenų yra tik deklaruota gyvenamoji vieta ir yra tik Registrų centro informacinėje sistemoje ir nėra jų kituose valstybės registruose, jie nelaikomi nuolatinais gyventojais. Valstybinė duomenų agentūra naudoja Registro centro duomenis, bet juos išgrynina, naudodama kitus administracinius šaltinius. Pateikiami aktualiausi 2024 metų rodikliai (1 pav.).

2023 m. nuolatinių gyventojų skaičius Lietuvoje metų pradžioje buvo 3 074 747, Kauno rajone 111 355 pagal Registrų centro teikiamus duomenis¹, o pagal Valstybinės duomenų agentūros teikiamus duomenis², 2023 m. **nuolatinių gyventojų skaičius** Lietuvoje metų pradžioje buvo 2 857 279, Kauno rajone 100 500. Gyventojų skaičius apima visus tam tikroje vietoje esančius žmones, įskaitant laikinus gyventojus, o nuolatinių gyventojų skaičius apima tik oficialiai registruotus asmenis, nuolat gyvenančius toje vietoje, todėl skaičiai skiriasi.

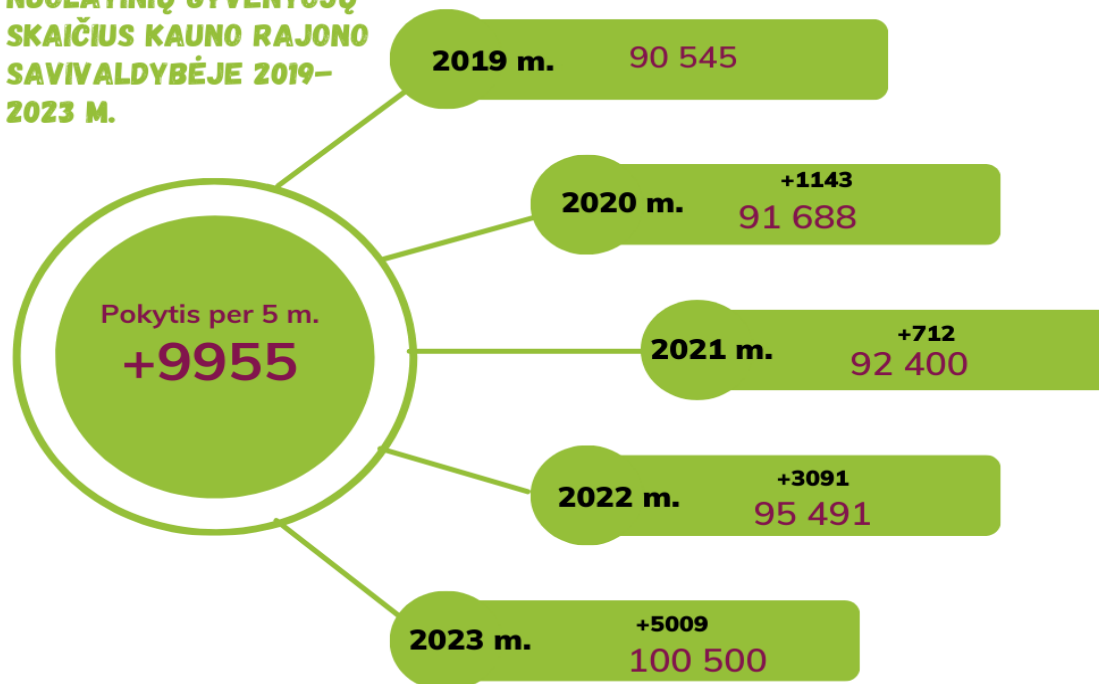
Per paskutinius penkis metus Lietuvoje nuolatinių gyventojų skaičius padidėjo 45 079 gyventojais. Taip pat stebimas didėjimo pokytis ir Kauno rajono savivaldybėje (1 pav.). Per paskutiniuosius 5 metus Kauno rajono savivaldybėje nuolatinių gyventojų skaičius padidėjo 10,9 proc. ir siekė 100 500 gyventojų (2 pav.).

1 pav. Aktualiausi 2024 m. rodikliai

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

**NUOLATINIŲ GYVENTOJŲ
SKAIČIUS KAUNO RAJONO
SAVIVALDYBĖJE 2019–
2023 M.**

2 pav. Nuolatinių gyventojų skaičius Kauno rajono savivaldybėje 2019-2023 m.

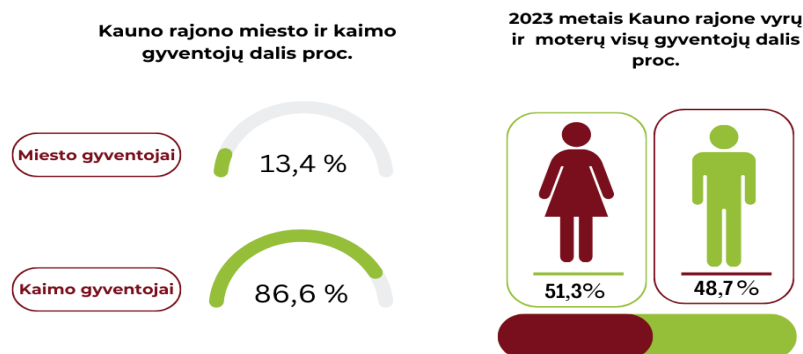
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant Kauno rajono gyventojų skaičiaus rodiklius, stebimas didelis skirtumas tarp miesto ir kaimo gyventojų: 86,6 proc. Kauno rajono gyventojų gyvena kaimiškose vietovėse (2 pav.). Kauno rajone vyrų dalis sudarė 48,7 proc. visų gyventojų, o moterų – 51,3 proc. (3 pav).

¹ https://www.registrucentras.lt/bylos/dokumentai/gr/20230101_Gyventoju_skaicius_savivaldybese.pdf

² <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

◆ KAUNO RAJONO GYVENTOJŲ
PASISKIRSTYMAS, PROC. ◆

3 pav. Kauno rajono gyventojų pasiskirstymas proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Kauno rajono savivaldybėje 2019-2023 m. didžiausią dalį sudarė darbingo amžiaus žmonės (1 lentelė).

1 lentelė. Kauno rajono gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes (proc.) 2019-2023 m.

Amžiaus grupė	Metai				
	2019	2020	2021	2022	2023
0 – 17 metų amžiaus	19,4	19,1	20,0	20,2	20,3
18 – 44 metų amžiaus	37,4	37,3	36,5	37,0	38,0
45-64 metų amžiaus	27,4	27,7	27,9	27,4	26,5
65 metų ir vyresni	15,8	16,0	15,6	15,4	15,2

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

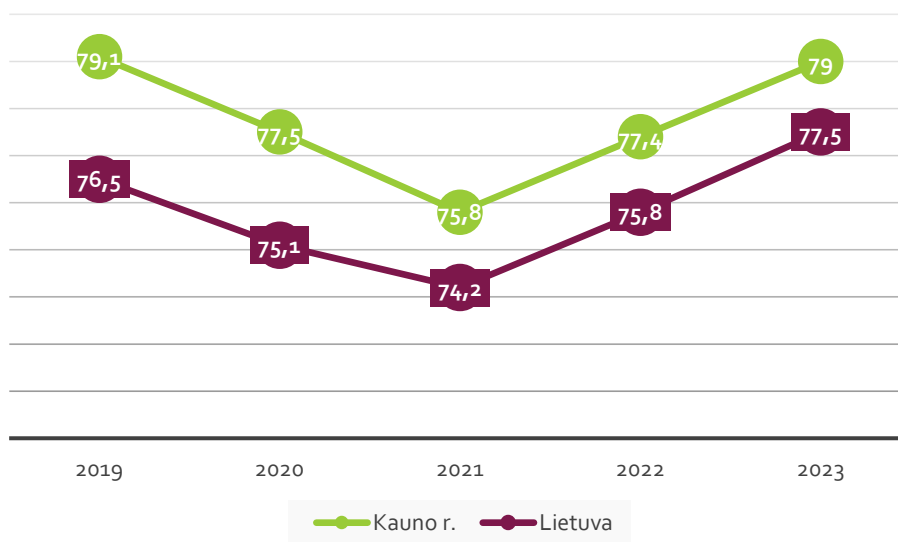
- Darbingo amžiaus (18-64 metų) gyventojai (65 394) sudarė 65,1 proc. visų Kauno rajono gyventojų (Lietuvoje – 62,5 proc.).
- Registruotas nedarbo lygis Kauno rajone 9,2 proc. neženkliai didesnis nei Lietuvoje 8,6 proc.
- Socialinės paramos gavėjų skaičius - 1,58 karto mažesnis už šalies vidurkį (Kauno rajono savivaldybėje – 15,1 atvejo 1 000 gyventojų, Lietuvoje – 23,9).
- Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose 1,4 karto mažesnis nei Lietuvoje (Kauno rajone 39,4 atvejai 1000 moksleivių, Lietuvoje – 55,2 atvejai 1000 moksleivių).

1.2 VIDUTINĖ TIKĖTINA GYVENIMO TRUKMĖ

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė yra tikimybinis rodiklis, parodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo

lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje liks nepakitęs. O sveikų gyvenimo metų (toliau – SGM) rodiklis pirmiausia buvo sukurtas siekiant nustatyti, ar gyventojų ilgesnė tikėtina gyvenimo trukmė yra susijusi su ilgiau trunkančia gera (sergamumo mažėjimas) ar bloga (sergamumo didėjimas) žmogaus sveikata. Taigi SGM rodiklis dalija žmogaus gyvenimą į tam tikrus sveikatos etapus, prie gyvenimo kiekybės rodiklio pridamas kokybės matas.

Pateiktas rodiklis vidutinė gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą. Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės kaitą Lietuvoje ir Kauno rajone 2019-2023 m. galima matyti (4 pav.).

4 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Kauno rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2019 – 2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2023 m. gimęs Kauno rajono savivaldybės gyventojas tikėtina, kad nugyvens 79 metus ir tai yra 1,5 m. ilgiau nei šalies vidurkis (Lietuvos gyventojas tikėtina, kad nugyvens vidutiniškai 77,5 m.).

5 pav. 2023 m. Vidutinė gyvenimo trukmė Kauno rajone ir Lietuvoje ir LSS tikslas vidutinės numatomos gyvenimo trukmės 2025 m.

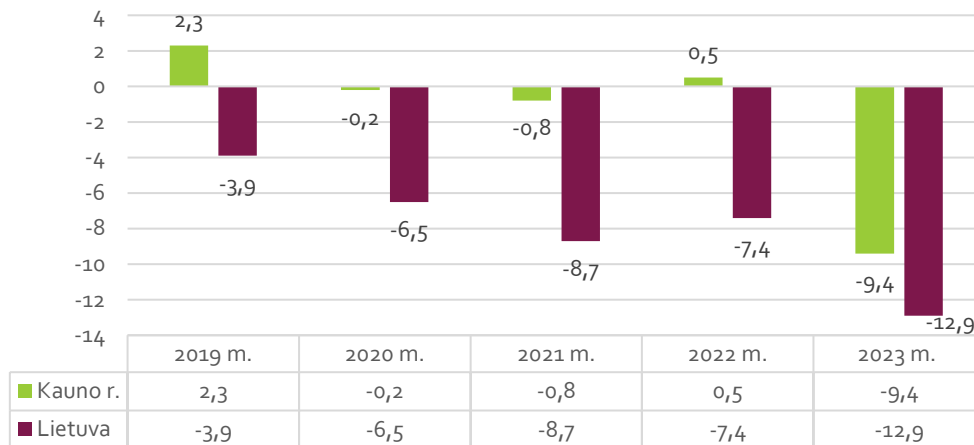
Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

- 2023 m. Kauno rajone tikėtina vidutinė gyvenimo trukmė padidėjo 1,6 m. lyginant su Kauno rajono 2022 m. rodikliu.
- Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė prognozuojama 2025m . vyrų – 71,8 m., moterų – 81, 5 m.
- LSS tikėtinos gyvenimo trukmės tikslą Kauno rajono savivaldybė jau pasiekusi ir viršija 1,5 m.

1.3. GIMSTAMUMO IR MIRTINGUMO RODIKLIAI

Vienas iš svarbiausių rodiklių, nuo kurio priklauso gyventojų skaičiaus kitimas šalyje, yra natūralusis gyventojų prieaugis. Natūralusis gyventojų prieaugis – gimstamumo ir mirtingumo skirtumas. Gimstamumas, mirtingumas ir natūralusis gyventojų prieaugis skaičiuojamas tūkstančiui gyventojų ir išreiškiamas promilėmis (%). Kai žmonių daugiau gimsta nei miršta tada natūralusis prieaugis yra teigiamas, o kai gimstamumas mažesnis už mirtingumą – prieaugis neigiamas.

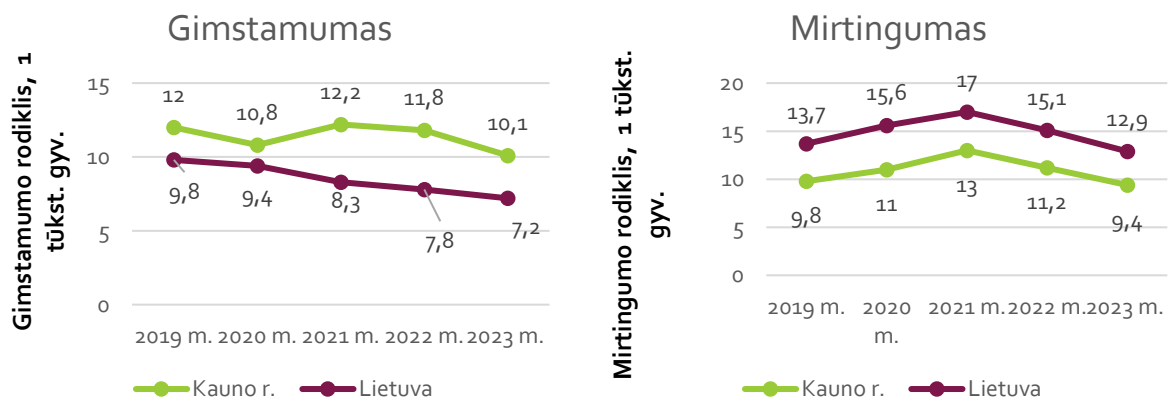
Kauno rajone natūralaus prieaugio rodiklis 1 000 gyventojų per paskutiniuosius metus sumažėjo ir siekė -9,4 (6 pav).

6 pav. Natūralus prieaugis 1000 gyventojų Kauno rajone ir Lietuvoje 2019–2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. gimstamumo ir mirtingumo rodikliai atsispindi (7 pav).

7 pav. Gimstamumo ir mirtingumo rodikliai 1000 gyventojų Lietuvoje ir Kauno rajone, 2019-2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

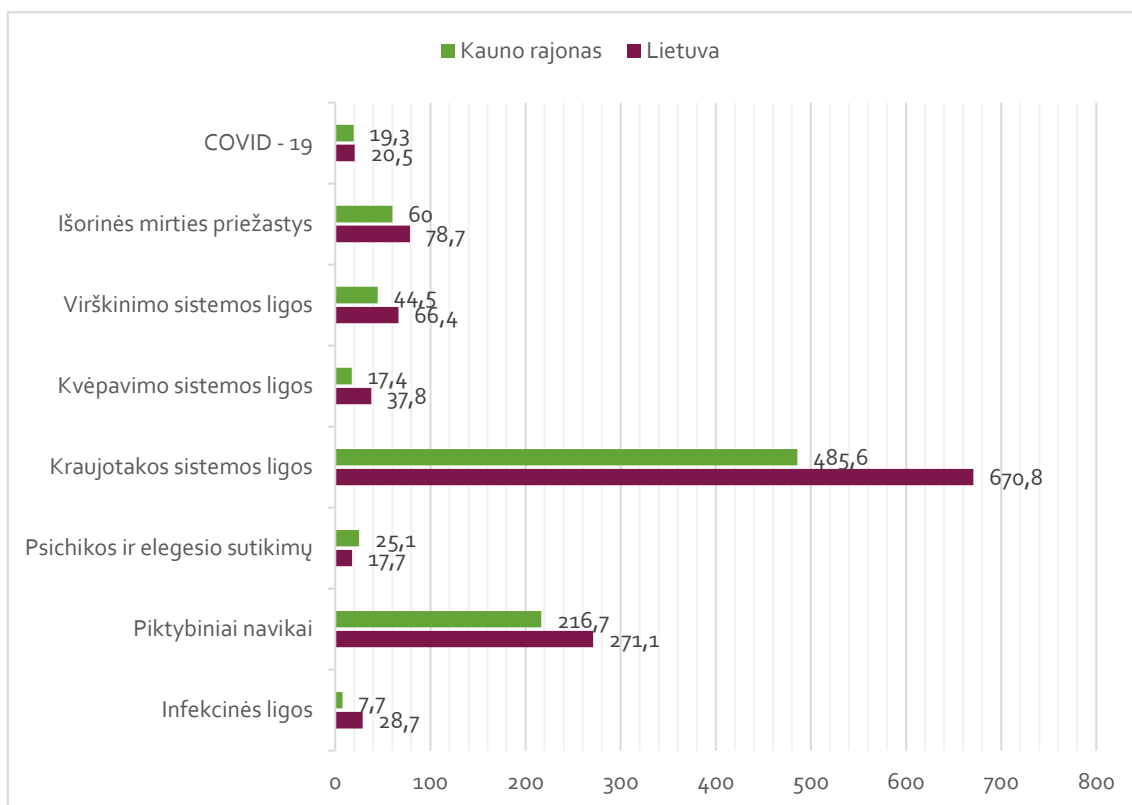

8 pav. 2023 m. Kauno rajono savivaldybėje gimusių kūdikių, mirties atvejų skaičius 1000 gyventojų

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

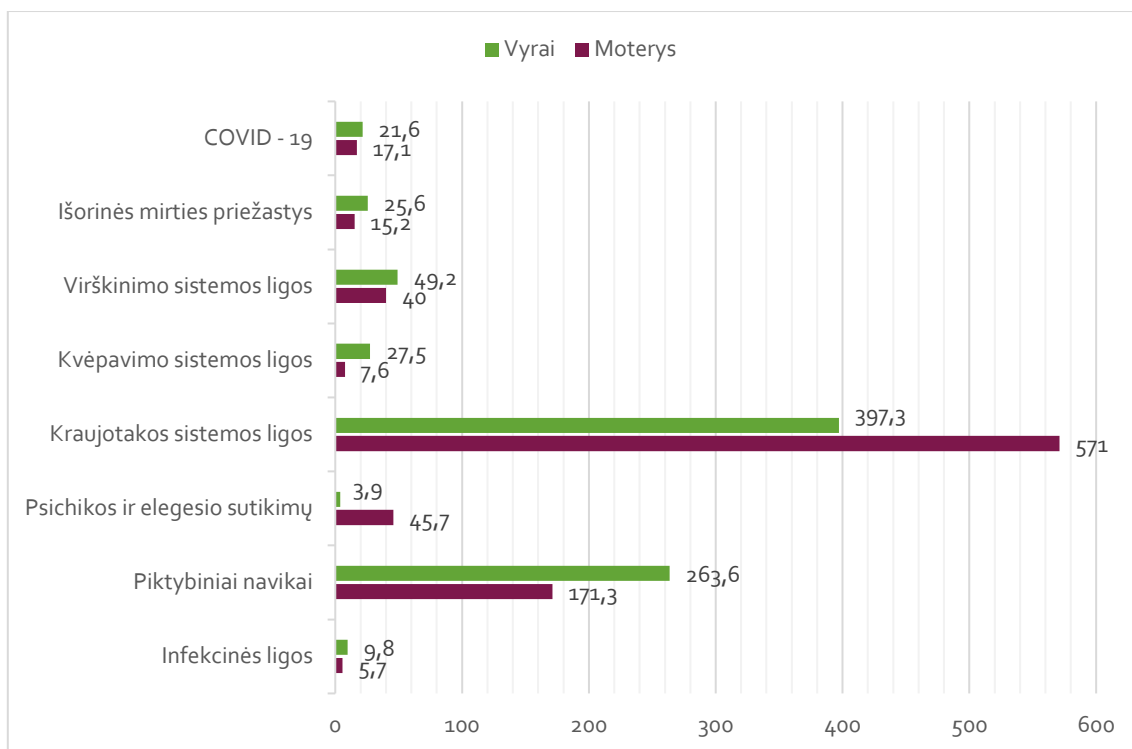
1.4. PAGRINDINĖS MIRTINGUMO PRIEŽASTYS

Apžvelgiant 2023 m. pagrindines mirtingumo rodiklio priežastis, daugiausia Lietuvos gyventojų miršta dėl kraujotakos sistemos ligų (670,8/100 000), Kauno rajono savivaldybėje lyginant su Lietuva šis rodiklis mažesnis ir siekia – 485,6/100 000 gyventojų (9 pav.). Kauno rajone nuo kraujotakos sistemos ligų miršta daugiau moterų nei vyrų (10 pav.). Antroje vietoje kaip mirties priežastis yra piktybiniai navikai, trečioje – išorinės mirties priežastys.

9 pav. Aktualiausi mirtingumo rodikliai pagal mirties priežastis 100 000 gyv. Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

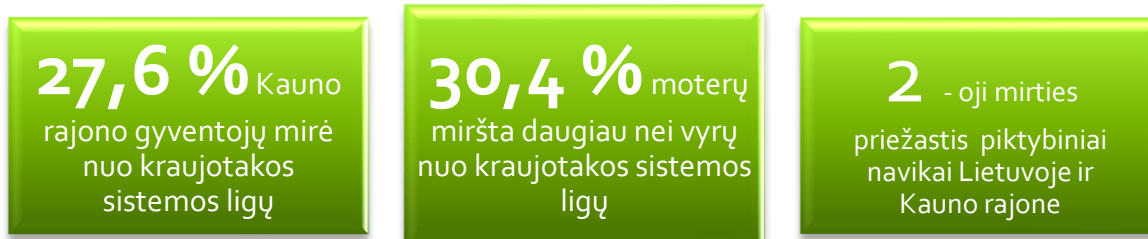
Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

10 pav. Aktualiausi mirtingumo rodikliai pagal mirties priežastis ir pagal lytį 100 000 gyv. Kauno rajone

2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

11 pav. Pagrindinės mirties priežastys Kauno rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2. BENDROJI DALIS

Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas siekiant palyginti savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstomos kvintilėmis (į penkias lygias grupes po 12 savivaldybių):

- ✓ 12 savivaldybių (pirmasis kvintilis), kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, žymimos **žalia spalva**,
- ✓ 12 savivaldybių (penktasis kvintilis), kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, žymimos **raudona spalva**
- ✓ Likusių 36 savivaldybių (nuo antro iki ketvirto kvintilio) rodiklių reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Kauno rajono savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 2 lentelėje „Kauno rajono savivaldybės visuomenės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir savivaldybės santykis su Lietuvos vidurkiu) sudarytas Kauno rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas ir atlikta detali analizė bei vertinimas, parengtos rekomendacijos.

2 lentelė. Kauno rajono savivaldybės visuomenės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

2023 m.

2023 METŲ KAUNO R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS									
Tendencija: ➔ Nekinta ⬆ Didėja ⬇ Mažėja									
Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➔	79.0	79	77.4	1.02	77.5	71.1		80.5
Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą	➔	73.6	292	68.4	0.96	76.7	86.9		69.4
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									

Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	↓	20.3	21	15.9	1.04	19.6	74.0		0.0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	↓	21.7	21	16.7	1.15	18.8	71.2		0.0
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	→	27.1	28	17.6	0.61	44.6	89.8		9.9
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.	↓	39.4	431	43.1	0.71	55.2	192.6		30.1
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	↑	2.1	1402	3.3	1.24	1.7	4.1		0.3
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↑	55.5	5733	46.6	5.55	10.0	-25.4		55.5
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	→	60.0	62	59.6	0.76	78.7	200.3		50.1
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	→	66.2	62	64.6	0.87	75.8	172.2		47.9
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	↑	266.9	3737	276.9	0.76	352.1	630.3		199.7
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↑	15.1	1561	14.3	0.63	23.9	79.7		4.2
Serg. tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	9.7	10	11.2	0.45	21.6	84.4		0.0
Sergamumas tuberkuloze (+ recidyvai) (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	11.6	12	13.5	0.47	24.6	98.5		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	→	0.3	2	0.6	0.33	0.9	2.9		0.0
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	↓	137.2	216	134.3	1.02	134.5	200.6		77.8
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↑	46.6	305	47.8	0.71	65.7	116.7		46.6
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.	↓	54.5	563	40.1	1.53	35.7	92.1		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	0.0	0	2.7	0.00	2.8	28.7		0.0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	0.0	0	2.9	0.00	2.7	31.4		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	11.6	12	12.2	0.79	14.6	46.0		0.0
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	14.0	12	14.1	0.99	14.2	35.2		0.0

2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	2.9	3	5.4	0.47	6.2	34.6		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	2.8	3	5.3	0.45	6.2	28.5		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	1.0	1	1.0	0.91	1.1	13.0		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	0.9	1	1.2	0.82	1.1	10.3		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	↓	4.2	43	3.9	0.78	5.4	9.9		0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↑	421.2	421	426.0	0.53	797.8	32935.2		20.0
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	5.8	6	2.4	1.66	3.5	14.3		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	5.4	6	2.1	1.54	3.5	17.2		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	→	12.6	13	12.2	0.58	21.8	78.5		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	→	12.2	13	11.8	0.60	20.5	70.3		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	→	281.7	103381	268.7	1.41	199.6	66.3		384.2
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	→	243.8	103381	246.9	1.50	162.8	34.5		325.6
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↑	111.2	115	69.1	1.35	82.5	417.9		0.0
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikų, žindyti išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	52,9	137	64,1	1.4	36,8	6,6		62.1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	14.2	1451	12.2	0.68	20.9	43.8		9.9
IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.	↓	1.3	106	1.3	0.68	1.9	3.7		0.8
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk.	↓	1.3	91	1.5	0.8	1.7	1.1		6.0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv.	↑	4.5	68	4.4	0.6	7.5	2.5		13.8

Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	➔	7.8	801398	7.9	0.86	9.1	5.5		11.0
Sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze (A15-A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬇️	1.9	2	1.4	0.48	4.0	28.7		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬇️	0.0	0	0.3	0.00	2.6	24.4		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv.	⬆️	0.9	9	1.2	0.41	2.2	4.2		0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	➔	1.9	2	2.4	0.68	2.8	40.0		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	⬇️	81.3	443	83.0	0.94	86.7	50.0		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielitio, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), %	➔	90.1	399	88.5	1.00	89.9	72.0		100.0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	⬇️	5.6	542	6.8	0.48	11.6	2.5		43.2
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	⬆️	22.5	2099	22.0	0.95	23.8	4.8		33.5
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	⬇️	0.0	0	0.7	0.00	1.4	14.6		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	⬇️	485.6	502	574.6	0.72	670.8	1235.6		383.1
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	⬇️	653.4	502	754.0	0.99	659.1	953.5		453.1
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	➔	216.7	224	225.5	0.80	271.1	450.4		195.0
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	⬇️	263.8	224	267.1	1.03	256.0	394.1		210.6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	➔	101.6	105	118.9	0.66	154.0	497.3		24.4
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	➔	136.1	105	154.4	0.90	150.5	432.0		15.8
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	⬆️	50.6	523	54.4	0.72	70.0	112.1		31.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	➔	50.5	6715	48.1	0.85	59.7	27.0		76.5
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	⬆️	50.9	12633	47.6	0.84	60.3	32.7		73.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	⬇️	48.8	14101	47.5	0.86	56.5	33.8		67.7

Tikslinēs populācijas dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	➔	35.0	7640	35.3	0.82	42.8	19.5		58.8
--	---	------	------	------	------	------	------	---	------

3. SPECIALIOJI DALIS

Iš visų pateiktų pagrindinių rodiklių reikšmių Kauno rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad į žaliąją zoną pateko 25 rodikliai, o į raudonąją 9 rodikliai.

Kauno rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras iš visų pagrindinių rodiklių savivaldybėje, kurie patenka į raudonąją, žaliąją ir geltonąją grupę, detaliai analizei pasirinko teigiamus ir neigiamus aktualiausius Kauno rajono rodiklių situaciją rodančius rodiklius.

Žalios grupės rodikliai:

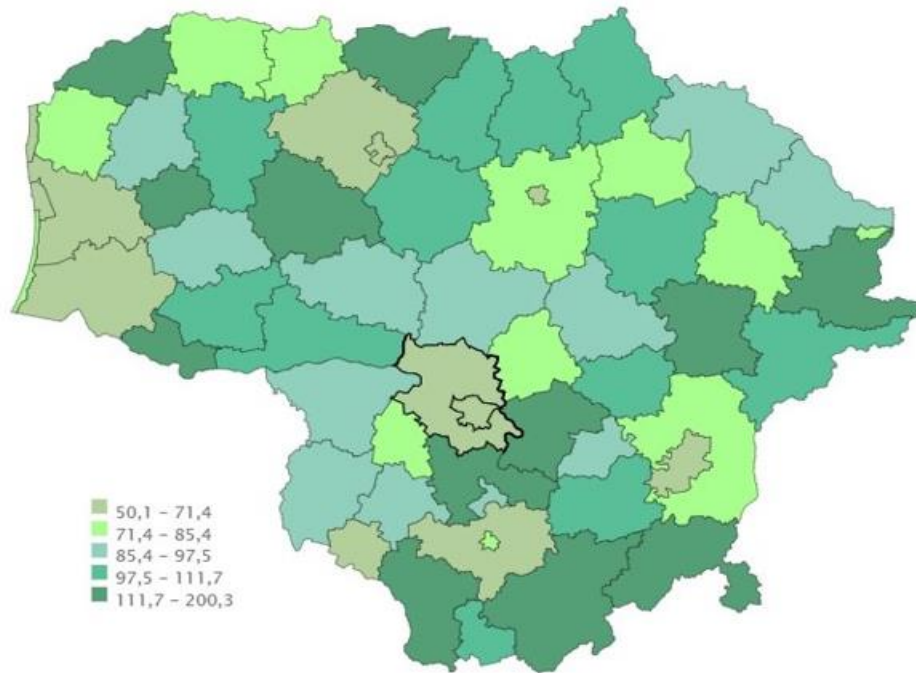
- Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.
- Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.
- Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.

Raudonos grupės rodikliai:

- Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje;
- 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %
- Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.

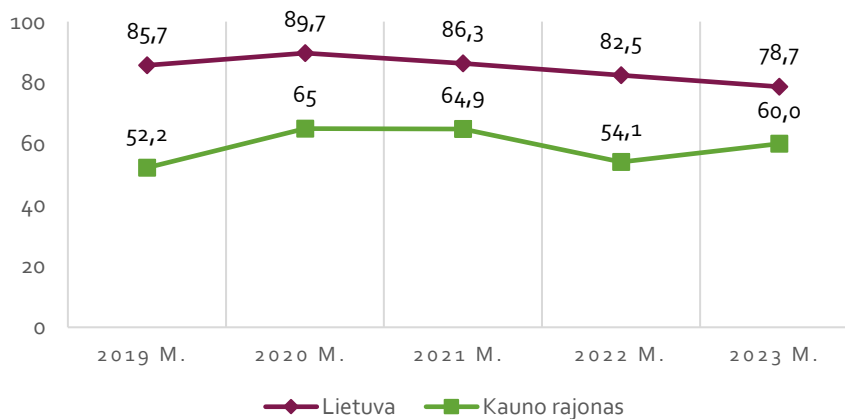
3.1. MIRTINGUMAS NUO IŠORINIŲ PRIEŽASČIŲ (VOO-Y98)

Analizuojant Kauno rajono žaliojoje zonoje esantį rodiklį - mirtingumas nuo išorinių priežasčių, Lietuvos savivaldybėse 2023 m., matyti, kad Kauno rajonas patenka į mažiausią rodiklį turinčių grupę. Kauno rajone nuo 2022 m. iki 2023 m. rodiklis neženkliai padidėjo, bet neviršijo Lietuvos rodiklio (78,7/100 000 gyventojų) (12-13 pav.).

12 pav. 2023 m. mirtingumas nuo išorinių priežasčių 100 000 gyventojų Lietuvos savivaldybėse.

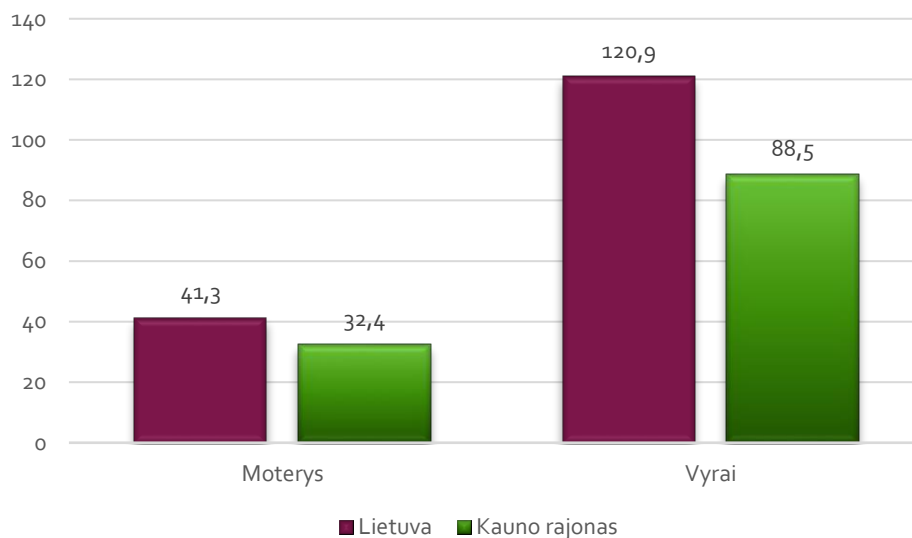
Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

13 pav. Mirtingumas nuo išorinių priežasčių 100 000 gyventojų, Lietuvoje ir Kauno rajone 2019-2023 m.

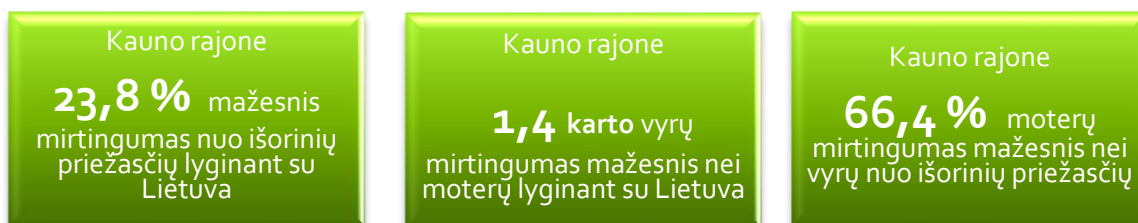
Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Vyrai miršta dažniau nei moterys Lietuvoje (120.9/100 000 gyventojų) ir Kauno rajone (88.5/100 000 gyventojų) (14 pav.).

14 pav. Mirtingumas nuo išorinių priežasčių pagal lytį 100 000 gyventojų, Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

15 pav. Mirtingumas nuo išorinių priežasčių Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

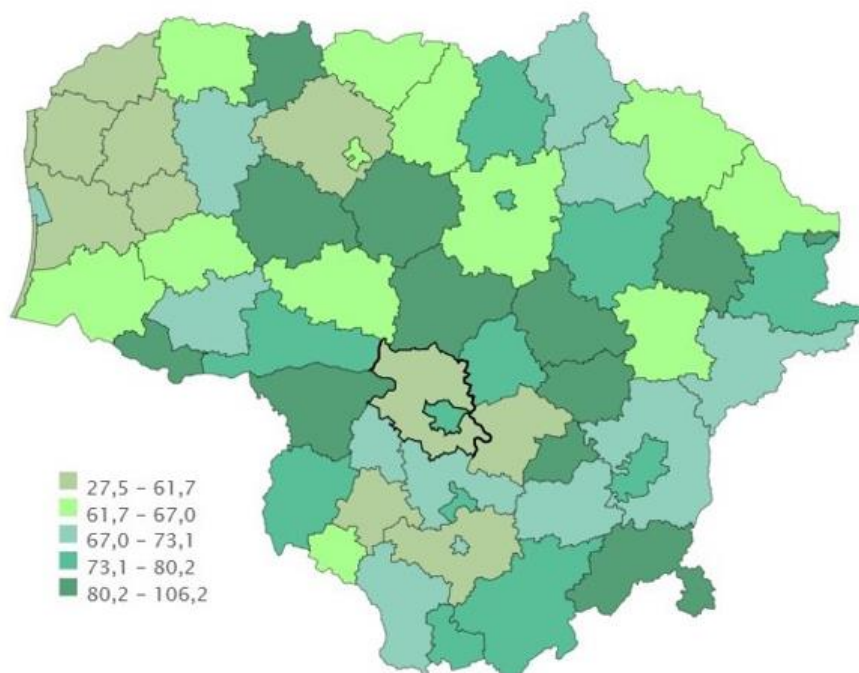
Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Mažesnę mirtingumą nuo išorinių mirties priežasčių, gali įtakoti saugesnė gyvenamoji aplinka, pritaikytas ir sutvarkytas, saugus transporto srautas, eismas. Kauno rajone įrenginėjami viešai prieinami defibriliatoriai. Tiek ugdymo įstaigų mokiniai bei darbuotojai, tiek bendruomenės mokomi teikti pirmąją pagalbą, padėti nukentėjusiajam nelaimėje.

3.2. SERGAMUMAS II TIPO CUKRINIŲ DIABETU (E11) 10 000 GYVENTOJŲ

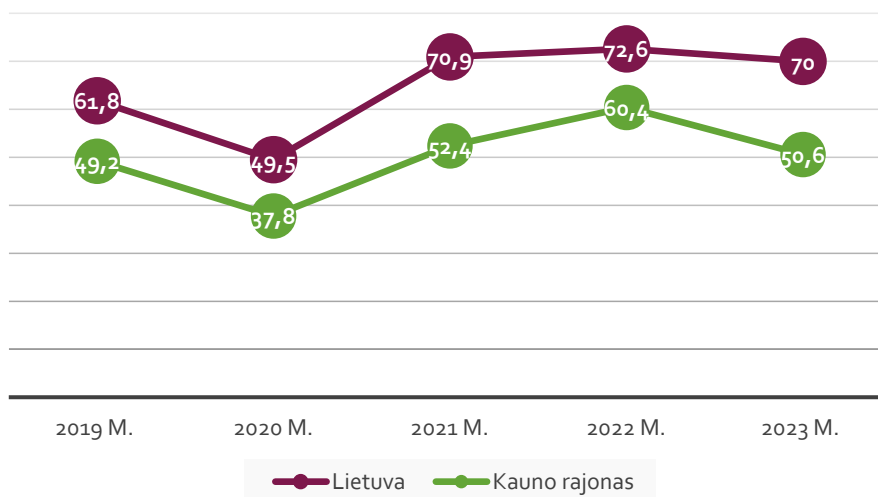
Analizuojant Kauno rajono žaliojoje zonoje esantį rodiklį - sergamumas II tipo cukriniu diabetu, 2023 m. Lietuvos savivaldybėse matyti, kad Kauno rajone kaip ir Lietuvoje rodiklis per paskutiniuosius kelerius metus mažėja (50,6/ 10 000 gyventojų) (16-17 pav.).

Vyrai serga II tipo cukriniu diabetu dažniau nei moterys tiek Lietuvoje (71,8/10 000 gyventojų), tiek ir Kauno rajone (53,1/10 000 gyventojų) (18 pav.).

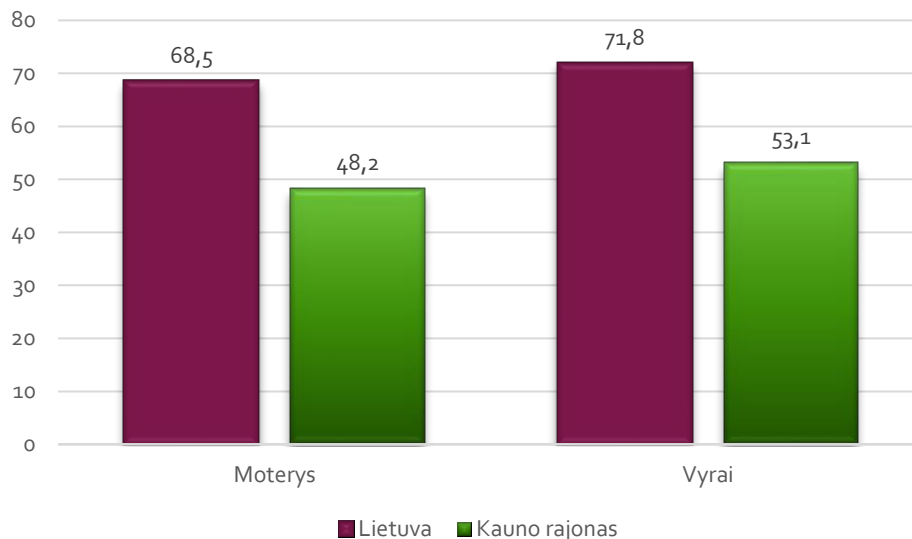
16 pav. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų, Lietuvos savivaldybėse 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

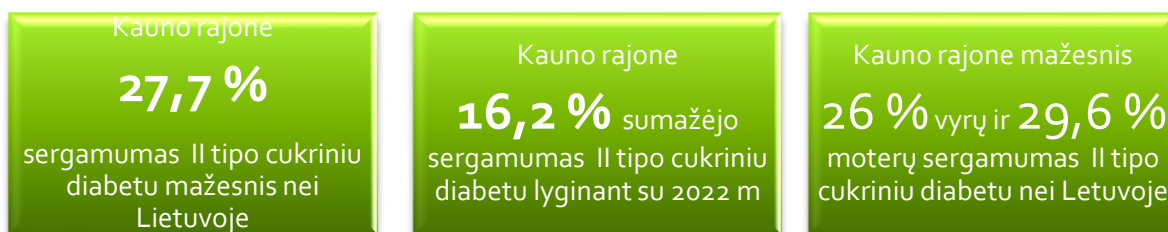
17 pav. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų, Lietuvoje ir Kauno rajone 2019-2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

18 pav. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų, Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

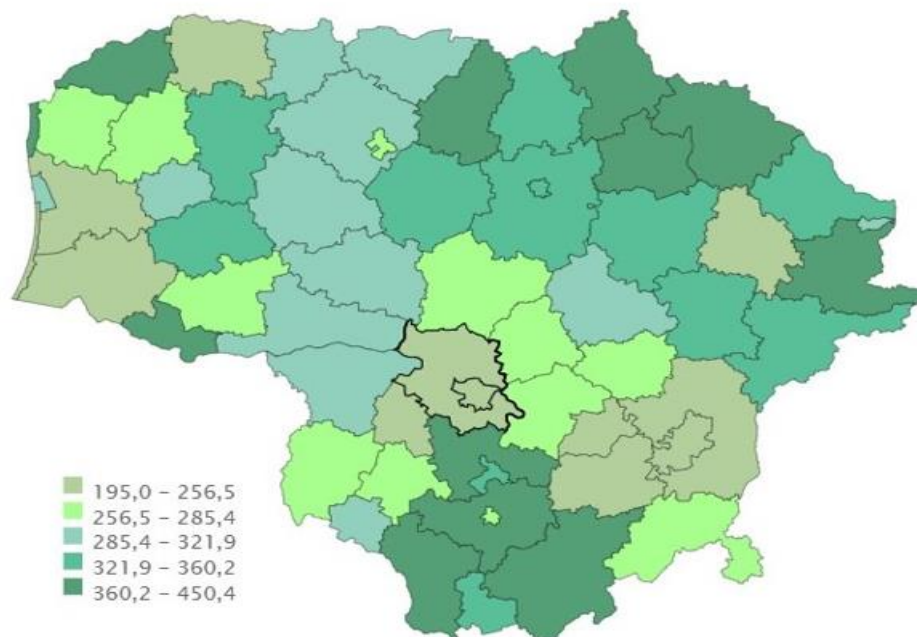
19 pav. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Kauno rajone mažesnis sergamumas II tipo cukriniu diabetu galėjo būti pasiektas dėl veiksmingų visuomenės sveikatos biuro veiklų, orientuotų į profilaktiką, gyventojų edukaciją ir sveikos gyvensenos skatinimą. Biuras organizuoja seminarus, paskaitas apie sveiką mitybą, fizinio aktyvumo svarbą bei diabeto rizikos mažinimą. Rengia įvairius sporto užsiėmimus bendruomenėms - mankštas, pėsčiųjų žygius, sporto užsiėmimus baseine ir kt. Taip pat įgyvendina programas, skirtas didinti fizinio aktyvumo lygį mokyklose, veda sveikos gyvensenos pamokas, skatina ankstyvąją intervenciją, taip siekiant mažinti vaikų antsvorį ir nutukimą, kurie yra II tipo diabeto rizikos veiksniai. Taip pat organizuoja psichikos sveikatos stiprinimo programas - emocinės gerovės, streso valdymo, nes lėtinis stresas didina II tipo diabeto riziką. Psichologinės gerovės skatinimas padeda gyventojams pasirinkti sveikesnį gyvenimo būdą. Šios visos programos padeda mažinti nutukimą, skatinti fizinį aktyvumą ir užtikrinti ankstyvą rizikos veiksnių nustatymą.

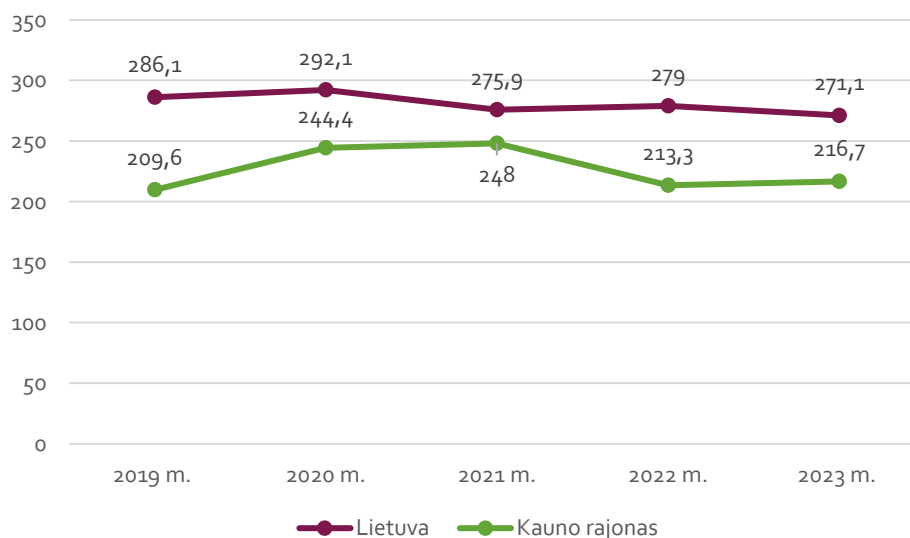
3.3. MIRTINGUMAS NUO PIKTYBINIŲ NAVIKŲ (C00-C9Š) 100 000 GYVENTOJŲ

Analizuojant mirtingumą nuo piktybinių navikų skaičių 100 000 gyventojų Lietuvos savivaldybėse 2023 m., matyti, kad Kauno rajonas patenka į mažiausią rodiklį turinčių grupę. Kauno rajone ir Lietuvoje per paskutiniuosius trejus metus rodiklis neženkiai svyruoja (20-21 pav.). Vyrų mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis didesnis nei moterų Lietuvoje (315,1/100 000 gyventojų) ir Kauno rajone (263,6/100 000 gyventojų) (22 pav.).

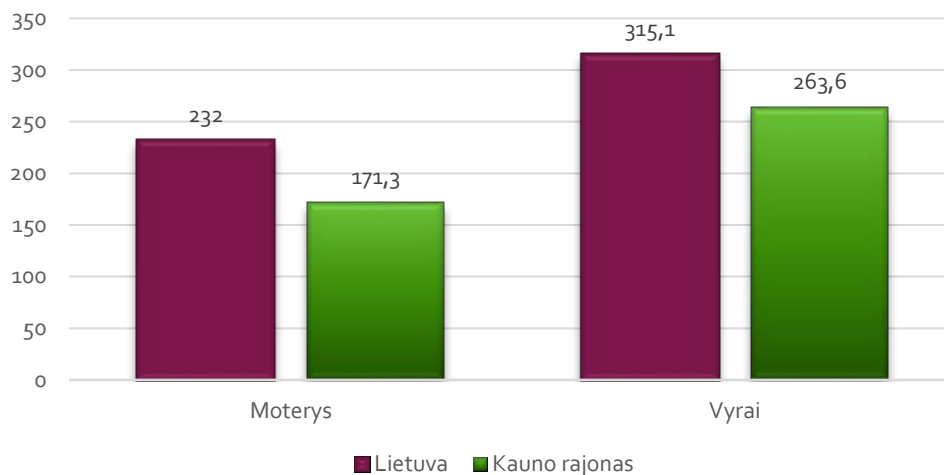
20 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų, Lietuvos savivaldybėse 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

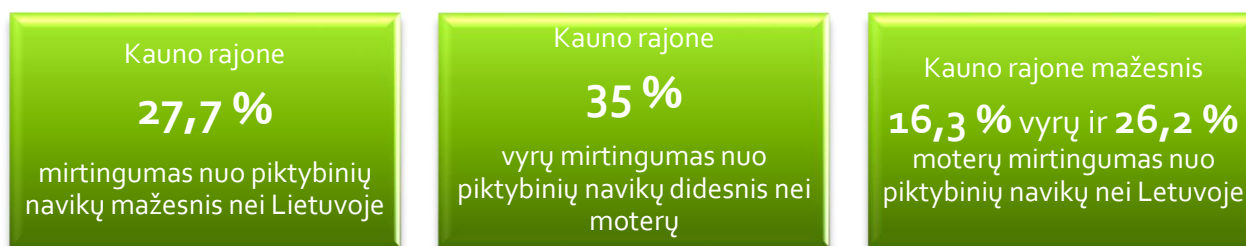
21 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų, Lietuvoje ir Kauno rajone 2019-2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

22 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų pagal lytį, Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

23 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų, Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

Žalioje zonoje Kauno rajone esantį mažesnį rodiklį, mirtingumą nuo piktybinių navikų galėjo įtakoti didelis gyventojų dalyvavimas profilaktinėse sveikatos patikrinimų programose, kuriose skatinami gyventojai dalyvauti vėžio ankstyvosios diagnostikos programose, tokiose kaip, gimdos kaklelio vėžio prevencinė programa, krūties vėžio prevencinė programa, storosios žarnos vėžio prevencinė programa. Taip pat sveikatinimo veiklos ir švietimas (informacinė sklaida apie rizikos veiksnius tokius kaip rūkymas, nesveika mityba, mažas fizinis aktyvumas), renginių, paskaitų, seminarų organizavimas apie sveiką gyvenimo būdą ir vėžio prevenciją, informacinės medžiagos platinimas (lankstinukų, plakatų). Sveikos gyvensenos įpročių formavimas (organizuoja sveikatingumo užsiėmimus, pvz., mankštos, sveikos mitybos mokymai, skatinamas vaikų ir jaunimo įsitraukimas į sveikatinimo veiklas per mokyklų programas).

Kauno rajono visuomenės sveikatos biuro veikla prisideda prie ankstyvos diagnostikos, profilaktikos ir sveikos gyvensenos propagavimo, kas tiesiogiai veikia geresnius mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklius. Visuomenės įtraukimas į šias veiklas ir efektyvus bendradarbiavimas su gydymo įstaigomis gali ženkliai pagerinti situaciją rajone.

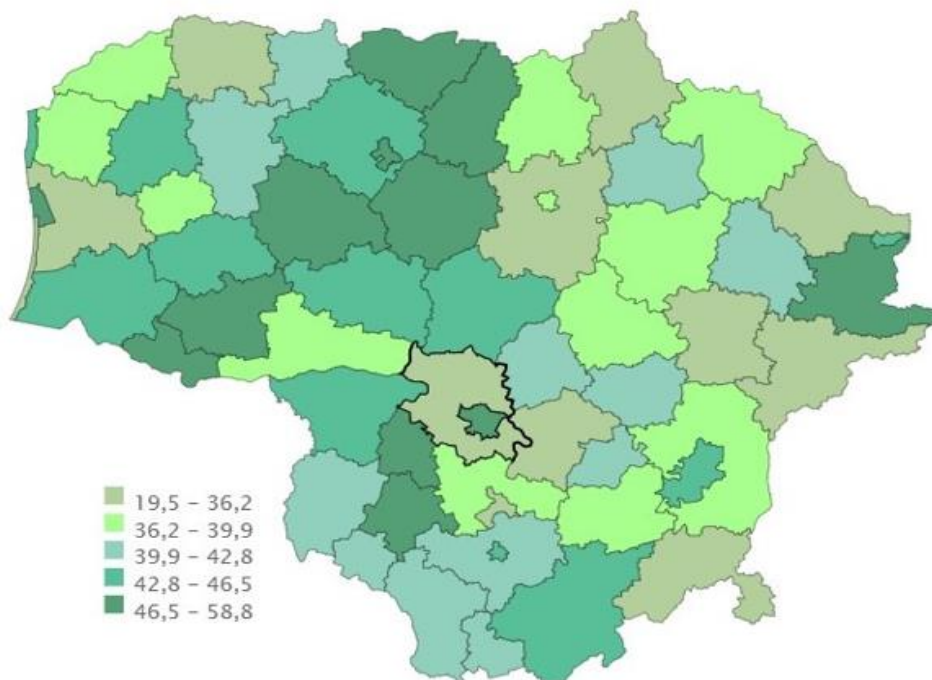
3.4. TIKSLINĖS POPULIACIJOS DALIS %, DALYVAVUSI ŠKL PROGRAMOJE

2005 m. gruodžio mėn. pradėta įgyvendinti asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa, kuri yra finansuojama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų. Programos tikslas - sumažinti sergamumą ūminiais kardiovaskuliniais sindromais (nestabilia krūtinės angina ar miokardo infarktu, praeinančiu smegenų išemijos priepuoliu ar smegenų infarktu, periferinių arterijų tromboze), nustatyti naujus latentinių aterosklerozės būklių (miego arterijų stenozės, periferinių arterijų ligos, nebyliosios miokardo išemijos) ir cukrinio diabeto atvejus, siekiant sumažinti pacientų neįgalumą ir mirtingumą dėl širdies ir kraujagyslių ligų.

Programa skirta 40 – 60 (imtinai) metų amžiaus rizikos grupių asmenims. Jiems kartą per metus šeimos gydytojas nustato rizikos veiksnius ir, jei to reikia, sudaro individualų širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos planą. Tačiau, jei nustatoma, kad širdies ir kraujagyslių ligų tikimybė yra didelė, siunčia pacientą į specializuotus centrus toliau išsitiirti, o prireikus yra skiriamas gydymas. Širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos kontekste dažnai dalyvauja daugiadisciplininė komanda, bendradarbiaujanti pacientų švietimui, ligų rizikos veiksnių identifikavimui, gydymo paskyrimui ir modifikavimui bei nuolatinio dialogo palaikymui su pacientais apie jų sveikatą ir priežiūrą. Šiose grupėse gali būti gydytojai, slaugytojai, vaistininkai, pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai, visuomenės sveikatos specialistai ir kt.

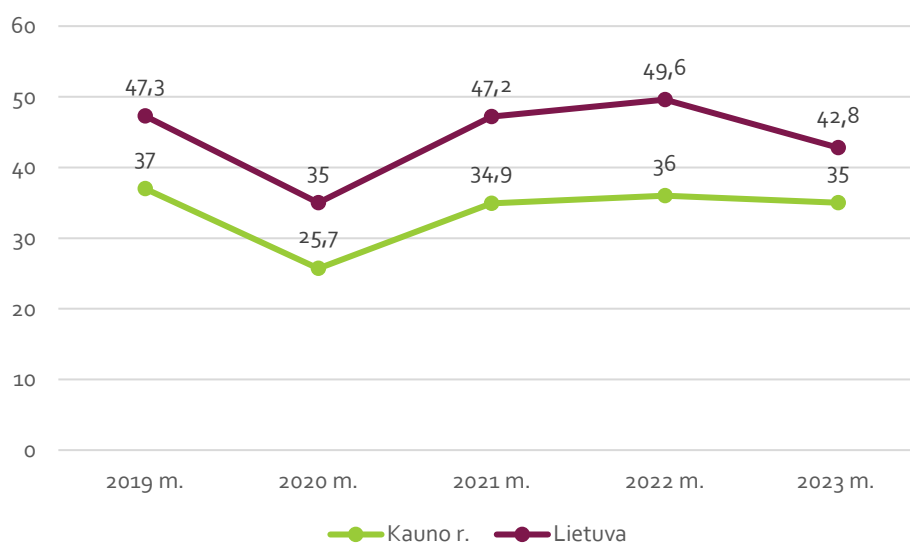
Taip pat savivaldybių visuomenės sveikatos biurai vykdo širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą, į kurią šeimos gydytojai raginami kviešti rizikos grupių asmenis, siekiant keisti jų gyvenimo įpročius, norint užkirsti kelią širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto atsiradimą.

Lietuvoje 2023 m. širdies ir kraujagyslių ligų (toliau – ŠKL) didelės rizikos grupės prevencinėje programoje dalyvavo 270 510 asmenys. Tai sudarė 42,8 proc. tikslinės populiacijos. Stebint pastarųjų metų tikslinės populiacijos dalies pokytį dėl dalyvavimo ŠKL programoje tiek Lietuvoje, tiek Kauno rajone pastebimas rodiklio sumažėjimas 2020 m. Tam galėjo turėti įtakos pandemine situacija. Kauno rajone 2023 m. šioje programoje dalyvavo 35,0 proc. tikslinės populiacijos. Šis rodiklis neženkliai sumažėjo lyginant su 2022 m. (24-25 pav.). Kauno rajone 2023 m. daugiausiai paslaugų suteikė UAB „Pilėnų klinika“ 2624 asmenims (26 pav.).

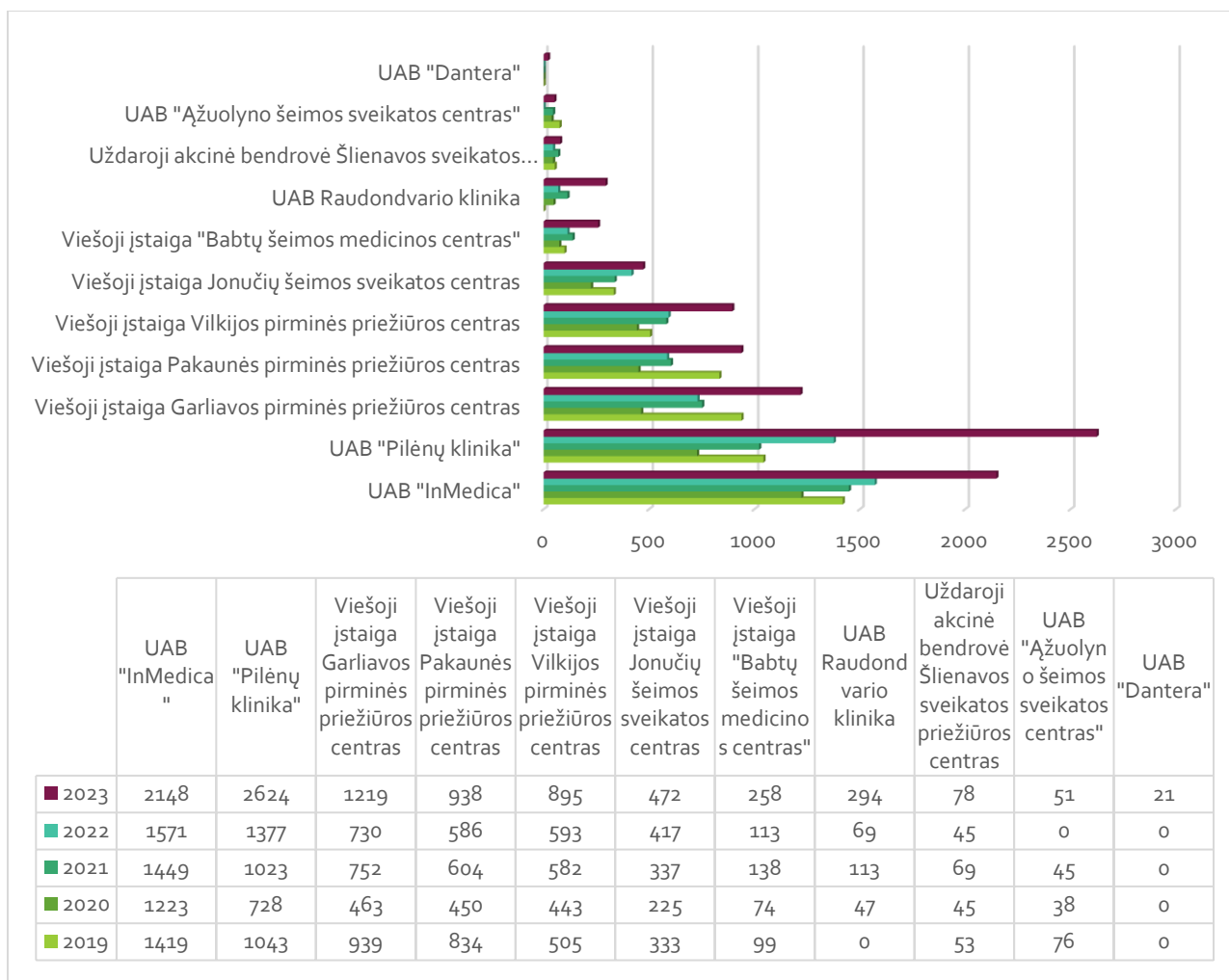
24 pav. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi ŠKL programoje Lietuvos savivaldybėse 2023 m., proc.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

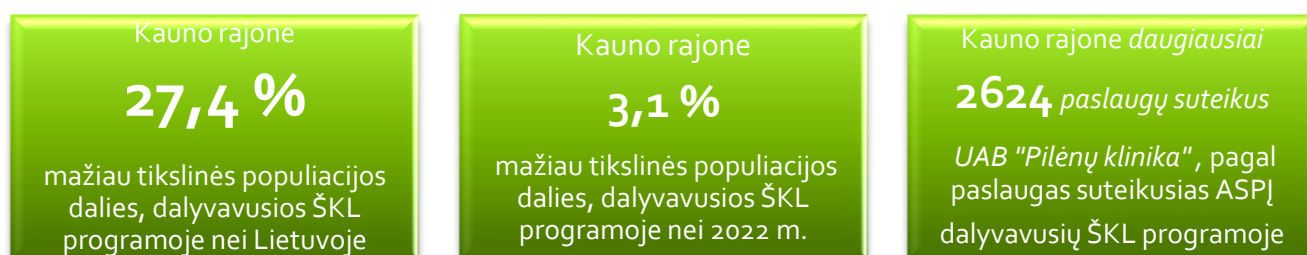

25 pav. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusių ŠKL programoje Lietuvoje ir Kauno rajone 2019 - 2023 m., proc.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

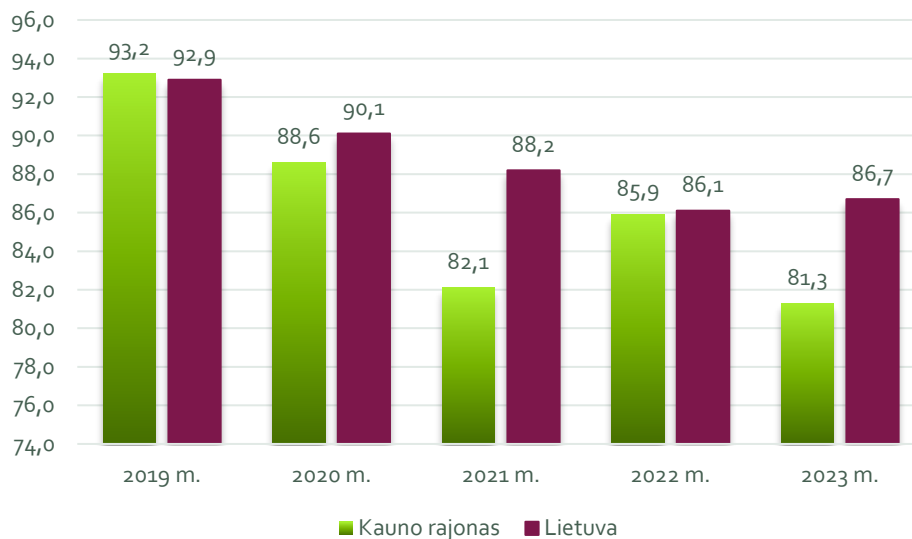
26 pav. 2019-2023 m. Kauno rajone paslaugų skaičius pagal paslaugas suteikusias ASPI, dalyvavusių ŠKL programoje

27 pav. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusių ŠKL programoje Lietuvoje ir Kauno rajone 2023 m.

3.5. 2 M. VAIKŲ TYMŲ, EPIDEMINIO PAROTITO, RAUDONUKĖS (1 DOZĖ) SKIEPIJIMO APIMTYS,%

Vakcina yra laikoma saugiausia ir patikimiausia apsauga nuo gyvybei pavojingų užkrečiamųjų ligų. Skiepijantis apsaugomas ne tik kiekvienas žmogus, bet ir sukuriama saugi aplinka visuomenei. Iš viso Lietuvoje 2023 m. MMR1 vakcina paskiepyta 86,7 proc. dviejų metų amžiaus vaikų. Didžiausios skiepijimo apimtys šia vakcina Kauno rajone stebimos 2019 m. – 93,2 proc. Iš pateiktos diagramos matyti, kad per paskutinius penkerius metus skiepijimo apimtys šia vakcina 2023 m. buvo mažiausios ir siekė 81,3 proc. (28 pav.).

28 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, % Kauno r. ir Lietuvoje, 2019-2023 m. proc.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

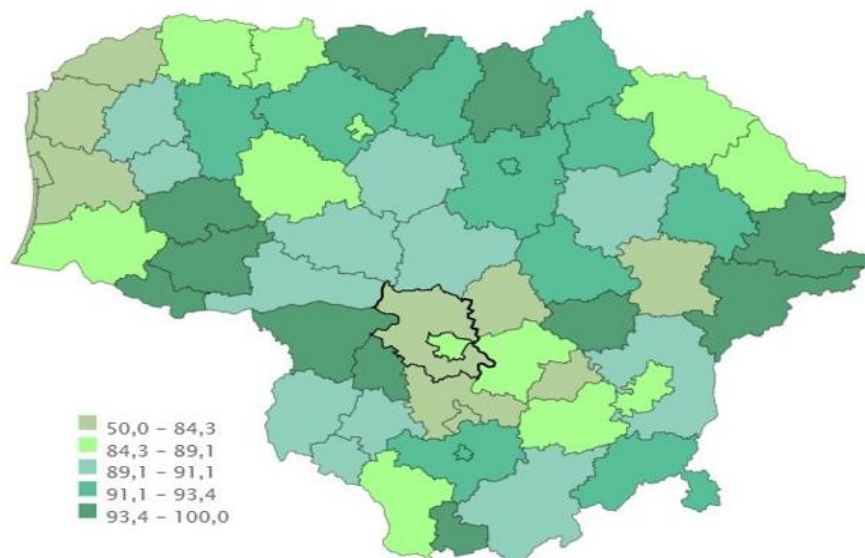
Lietuvoje 2019 m. kilęs Tymų protrūkis parodė, kokių reikšmingų neigiamų pasekmių gali turėti nesiskiepijimas nuo vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų. Norint išvengti šių ligų protrūkių, visi tėvai skatinami būti atsakingais už savo vaikų sveikatą ir gyvybę – rinktis paskiepyti vaikus vakcinomis, priklausančiomis pagal vaikų skiepijimo kalendorių¹. Nors išsivysčiusiose šalyse kai kurios ligos išnyko (pvz.: difterija), tačiau jos kituose pasaulio regionuose ir toliau sukelia protrūkius. Atsižvelgiant į didelį tarptautinių kelionių mastą, šias ligas keliautojai gali lengvai įvežti į bet kurią kitą šalį, todėl net jei ir Lietuvoje šios ligos atvejų nėra, skiepytis yra rekomenduojama. Nepaisant tarptautinių ir nacionalinių sveikatos priežiūros institucijų rekomendacijų, vaikų vakcinacijos apimtys yra priklausomos nuo tėvų požiūrio bei jų sprendimo.

Pasaulio sveikatos organizacija ir UNICEF perspėja apie nerimą keliantį vaikų, kurie visame pasaulyje gauna gyvybę gelbstinčias vakcinas, skaičiaus sumažėjimą. Taip yra dėl imunizacijos paslaugų teikimo ir naudojimo sutrikimų,

¹ <https://nvsc.lrv.lt/lt/vaikai/vaiku-skiepu-klausimai/>

kuriuos sukėlė pandemija COVID-19². Prieš COVID-19 imunizacijos aprėptis buvo stabili, DTP3 ir tymų vakcinoms — 85 proc. PSO duomenimis 2019 m. beveik 14 mln. pasaulio vaikų nebuvo paskiepyti tokiomis svarbiomis vakcinomis kaip DTP3 ar MMR.

Taigi, skiepijimo apimtys 2023 m. sumažėjo ne tik Kauno rajono savivaldybės ar Lietuvos mastu (29 pav.), tačiau ir visame pasaulyje.

29 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, Lietuvos savivaldybėse, 2023 m. proc.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Manoma, kad tai galėjo įtakoti skeptiškas požiūris į vakcinaciją, kuris tapo labiau pastebimas ir aktyvūs COVID-19 pandemijos laikotarpiu.

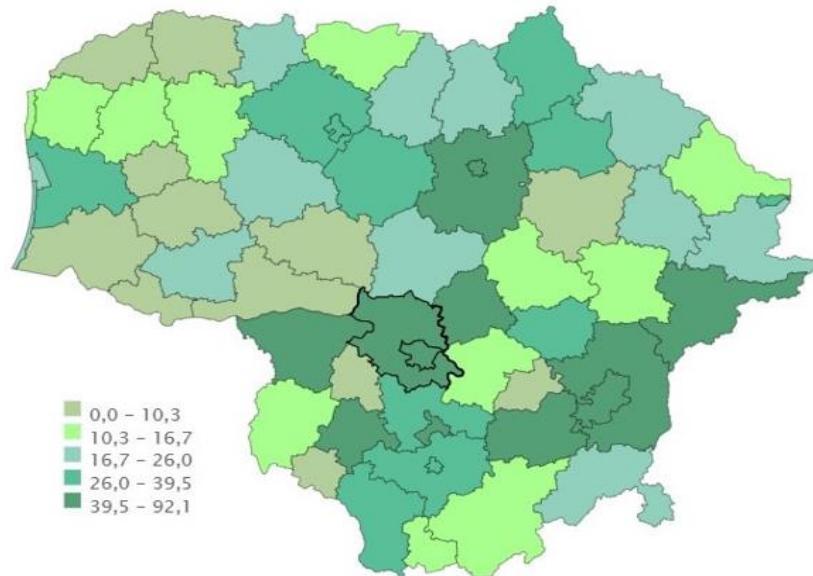
30 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, Kauno rajone ir Lietuvoje, 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

² Pasaulio sveikatos organizacija. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/news/item/15-07-2020-who-and-unicef-warn-of-a-decline-in-vaccinations-during-covid-19>

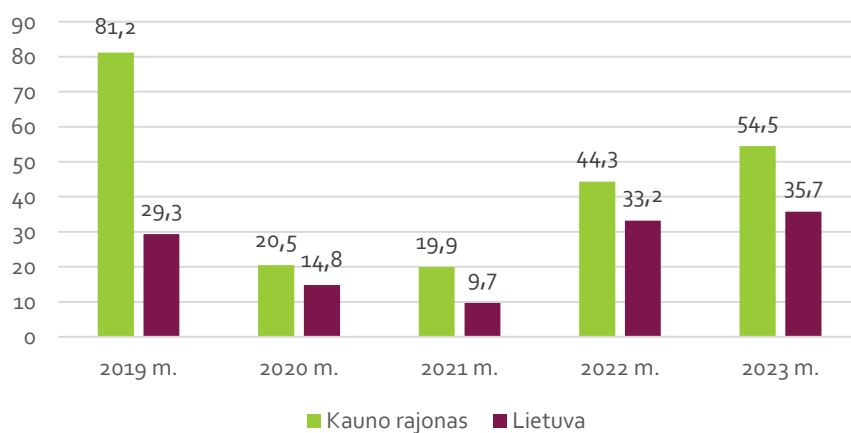
3.6. NAUJAI SUSIRGUSIŲ ŽARNYNO INFEKCIŅĖMIS LIGOMIS (A00-A08) ASMENŲ SKAIČIUS 10 000 GYV.

Analizuojant Higienos instituto duomenis, 2019–2023 m. naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) rodiklis 10 000 gyv. Kauno rajone buvo didesnis, lyginant su bendru Lietuvos vidurkiu. Apžvelgus praėjusius penkis metus, 2023 m. stebimas didžiausias šio rodiklio šuolis Lietuvoje kuris siekė 35,7/10 000 gyventojų, Kauno rajone stebimas didžiausias šuolis buvo 2019 m., kuris siekė 81,2/10 000 gyventojų. Lyginant su praėjusiais 2022 m. stebimas šio rodiklio didėjimas tiek Kauno rajone, tiek Lietuvoje. (31-32 pav.).

31 pav. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyventojų Lietuvos savivaldybėse, 2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

32 pav. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius Lietuvoje ir Kauno rajone 10 000 gyv. 2019–2023 m.

Šaltinis: visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Prastesnį rodiklį galėjo lemti šie veiksniai: didesnis sergamumas infekcinėmis ligomis, nepakankamas prevencinių priemonių veiksmingumas, pandemijos poveikis (COVID-19 pandemijos metu sumažėjo sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, prevencinių veiklų apimtys, o tai galėjo turėti įtakos infekcijų kontrolei ir rodiklių blogėjimui. Šie veiksniai išryškina būtinybę tobulinti prevencines programas (užtikrinti, kad jos pasiektų platesnį gyventojų ratą ir būtų orientuotos į vietas bendruomenių poreikius), gerinti sveikatos švietimą (daugiau dėmesio skirti higienos svarbai, sveikos gyvensenos propagavimui ir gyventojų įtraukimui į prevencines veiklas), užtikrinti geresnes sąlygas infekcinių ligų kontrolei (stiprinti visuomenės sveikatos sektoriaus infrastruktūrą, vykdyti nuoseklų maisto ir vandens kokybės monitoringą, didinti prevencinių patikrinimų apimtį bei skirti daugiau dėmesio pažeidžiamoms gyventojų grupėms). Tinkamai reaguojant į šias problemas, galima pagerinti infekcinių ligų kontrolę ir sumažinti sergamumo rodiklius Kauno rajone.

Taip pat įgyvendinant bandomąjį projektą, kuriuo siekiama centralizuotai organizuoti onkologinių ligų ankstyvosios diagnostikos programas, daugiau nei 39 tūkst. gyventojų jau buvo asmeniškai pakviesti pasitikrinti dėl gimdos kaklelio ir krūties vėžio. Nuo lapkričio pradžios kvietimai dėl storosios žarnos vėžio prevencijos bus siunčiami laiškais, el. paštu ir SMS žinutėmis.

Storosios žarnos vėžio patikroje dalyvauti bus kviečiami 50–74 metų asmenys, kuriems paštu kartu su kvietimu bus siunčiamas mėgintuvėlis ėminiui surinkti, instrukcija bei atgalinis vokas. Tyrimų rezultatus apdoro koordinavimo centrai – Santaros klinikos ir Kauno klinikos.

Bandomasis projektas apima ir tęstinį kvietimų siuntimą dalyvauti kitose programose, skirtose moterims nuo 25 iki 74 metų. Projekto veikla planuojama iki 2025 metų pabaigos, o nuo 2026 metų centralizuotas modelis turėtų būti taikomas visoje šalyje.

33 pav. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius, Kauno rajone ir Lietuvoje, 2023 m.

Šaltinis :visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

1. Kauno rajone žaliajoje zonoje esantis rodiklis - mirtingumas nuo išorinių priežasčių, matyti, kad lyginant su Lietuvos savivaldybėmis 2023 m., Kauno rajonas patenka į mažiausią rodiklį turinčių grupę. Kauno rajone nuo 2022 m. iki 2023 m. rodiklis neženkliai padidėjo, bet neviršijo Lietuvos rodiklio (78,7/100 000 gyventojų). Tai galėjo lemti saugi gyvenamoji aplinka ir pirmosios pagalbos mokymų įgyvendinimas bendruomenėse.

2. Kauno rajone kaip ir Lietuvoje sergamumo II tipo cukriniu diabetu, 2023 m. rodiklis per paskutiniuosius metus mažėja (50,6/ 10 000 gyventojų). Vyrai serga II tipo cukriniu diabetu dažniau nei moterys tiek Lietuvoje (71,8/10 000 gyventojų), tiek ir Kauno rajone (52,1/10 000 gyventojų). Pasiiekti geresnį rezultatą nei šalies vidurkis, nuo sergamumo II tipo cukriniu diabetu turėjo įtakos veiksmingos visuomenės sveikatos biuro vykdomos prevencinės programos ir edukacijos, reguliari šeimos gydytojų praktika, ankstyva diagnostika.

3. Kauno rajone 2023 m. mažo mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis geresnis (60,0/100 000 gyventojų) nei Lietuvos vidurkis (78,7/100 000 gyventojų), kas atspindi efektyvias prevencines programas ir stiprią sveikatos švietimo sistemą.

4. Kauno rajone 2023 m. ŠKL programoje dalyvavo 36,0 proc. tikslinės populiacijos. Šis rodiklis didžiausias per pastaruosius 3-erius metus. Lyginant su Lietuvos 2023 m. rodikliu Kauno rajone 27,4 % mažiau dalyvavusių ŠKL programoje. Priežastys gali būti nepakankamas visuomenės informavimas ir pasyvus gyventojų įsitraukimas į atvykimą patikroms.

5. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys Kauno rajone 2023 m. siekė 81,3 proc., šis rodiklis nesiekia Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamo lygio – 90 proc. Kauno rajone 5,4 % sumažėjusios skiepų apimtys lyginant su 2022 m. Kauno rajone 2023 m. 5,8 % paskiepyta mažiau nei Lietuvoje. Tai galėjo įtakoti COVID-19 pandemijos metu sumažėjęs imunizacijos paslaugų prieinamumas bei skeptiškas požiūris dėl vakcinų.

6. 2023 m. stebimas naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. rodiklio ženklus didėjimas Kauno rajone (54,5/10 000 gyventojų), tiek Lietuvoje (35,7/10 000 gyventojų). Kauno rajone 18,7 % daugiau naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis atvejų nei 2022m. Kauno rajone 34,5 % daugiau naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis atvejų nei Lietuvoje. Kauno rajone šis rodiklis prastesnis nei Lietuvos vidurkis. Tai galėjo lemti nepakankamas higienos ugdymas, prevencinių priemonių efektyvumo stoka ir pandemijos poveikis sveikatos priežiūrai.

7. Kauno rajone pastebima stipri visuomenės sveikatos sistema, tačiau būtina skirti daugiau dėmesio higienos įpročių ugdymui, skiepavimo apimčių didinimui bei didinti dalyvavimą prevencinėse programose. Tai padėtų mažinti sergamumo ir mirtingumo rodiklius bei užtikrinti visuomenės sveikatos rodiklių gerėjimą ateityje.

1. Siekiant didinti tikslinės populiacijos dalies (proc.), dalyvauti ŠKL programoje:

1.1. Didinti informavimo paslaugos apimtį apie vykdomą prevencijos programą pirminės sveikatos priežiūros įstaigose, profilaktiškai pasitikrinti pakviesti ne mažiau kaip 80 proc. nustatytos tikslinės populiacijos gyventojų;

1.2. Informuoti ir šviesti visuomenę ligų prevencijos klausimais (lankstinukai, pranešimai spaudai, leidiniai, metodinės priemonės ir kt.);

1.3. Didinti gyventojų informuotumą apie prevencines programas, panaudojant visuotinai prieinamas viešinimo priemones. Siekti aukštesnių profilaktinių patikrų rezultatų, aktyviai vykdyti širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programą;

1.4. Didinti gyventojų informuotumą apie fizinio pasyvumo, mitybos įtaką širdies ir kraujotakos ligų atsiradimui. Skatinti fizinį aktyvumą, diegti subalansuotos mitybos įpročius nuo pat ikimokyklinio amžiaus.

2. 2 m. vaikų tų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys:

2.1. Tikslinga įvertinti ir stiprinti viešąją komunikaciją imunoprofilaktikos klausimais;

2.2. Kelti medikų profesinę kvalifikaciją imunoprofilaktikos srityje;

2.3. Pirminės sveikatos priežiūros įstaigose, organizuojant jaunų tėvų kursus, į mokomąją medžiagą įtraukti skiepų temą;

2.4. Informavimo didinimas apie vakcinacijos naudą;

2.5. Priminimų vaikų tėvams apie artėjančius skiepus, pagal skiepų kalendorių, įdiegimas asmens sveikatos priežiūros įstaigose;

2.6. Išplėsti įprastinių paslaugų teikimą, pasiekti praleistas bendruomenes, vaikus, kurie yra neskiepyti be aiškios priežasties, praleidę skiepų terminą ir pan. Sudaryti galimybes skiepytis rekomenduojamomis vakcinomis, pagal skiepų kalendorių socialinės rizikos šeimų vaikams didinti informacijos sklaidą per socialinių socialiniais darbuotojais.

3. Siekiant sumažinti Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.:

3.1. Skatinti higienos įgūdžių formavimą nuo mažens, didinant visuomenės sveikatos specialistų, teikiančių higienos įgūdžių, ugdymo įstaigose, ugdymo programų skaičių;

3.2. Priminimai vaikų tėvams, dėl higienos įgūdžių, įvairūs lankstinukai, paskaitos;

3.3. Tinkamai įvertinti infekcinių ligų keliamą riziką, nes dėl socialinių, technologinių ir aplinkos veiksnių atsiranda naujos ligos bei grįžta senosios, ir visos jos, kaip minėta, šiais laikais gali plisti kur kas greičiau. Norint veiksmingai kovoti su užkrečiamomis ligomis, išvengti protrūkių, būtina kiekvienam mokėti apsisaugoti ir laikytis tinkamos higienos reikalavimų.